СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 79. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 6-го квітня 1938. No. 79. Jersey City, N. J., Wednesday, April 6, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БУДОВА МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ У НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія подав до відома, що в короткому часі розпічнуться в Ню Йорку на широку скалю будови мешкальних домів. Певні приватні фінансісти дали вже на ту ціль 50 міліонів долярів. Ля Ґвардія не назвав тих фінансістів по імені, але догадуються, що це Рокефелер. Крім згаданих 50 міліонів є ще призначених 68 міліонів на будови шкіл, шпиталів і судового будинку. Ля Ґвардія в тій цілі покликав до себе представників робітничих юній та будівельних компаній і враз з ними створив комітет, який має полагоджувати в часі будови спори між робітниками і будівельними компаніями. Бо внаслідок сварок між працедавцями і робітниками часто зупиняється праця й провалюються корисні пляни, говорив посадник.

ХОЧЕ ТЯЖКИХ БОЙОВИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — Шеф морських операцій, адмірал Лігі, заявив перед сенатським морським комітетом, що конґрес повинен уповноважнити американську фльоту збудувати три бойові кораблі по 45 тисяч тон, а не по 35 тисяч, як тепер є ухвалено. Ті кораблі малиб також гармати з дулами 18 цалів у промірі. Це булиб найбільші кораблі на світі. Адмірал Лігі запевняв, що в нинішню пору таких кораблів Америці потрібно. Він говорив, що американська воєнна фльота є слабша від японської, а також від анґлійської.

СКРУТНЕ ПОЛОЖЕННЯ ЗАЛІЗНИЦЬ.

ВАШИНҐТОН. — Американські залізничі лінії знайшлися в дуже скрутному положенні. Вони задовжені докраю, а приходи замалі, щоб з них сплачувати довги й удержувати залізниці в русі. Власники залізниць звернулись до уряду, щоб перебрав їх на себе, бо інакше вони зачнуть різко обтинати своїм робітникам заплату. Рузвелт запропонував, щоб залізницям уділити державні субсидії.

А. Ф. П. ЗА ПЕРЕБРАННЯ ЗАЛІЗНИЦЬ.

ШИКАҐО. — На загальному зборі залізничих робітників президент Американської Федерації Праці, Вилйем Ґрін, заявив, що А. Ф. П. є за те, щоб уряд перебрав залізничу сітку у своє посідання і завідування. Бо це одинокий спосіб, яким можна врятувати цей промисл, не обнижаючи робітникам заплат. Ґрін іще раз заявив, що коли нинішня капіталістична система хоче вдержатися, то вона мусить дбати про те, щоб усі робітники були добре платні. Бо нинішня система в цілості залежить від того, чи буде кому її продукти споживати, чи ні. Коли десятки міліонів робітників не будуть достаточно заробляти, щоб витворені продукти спожити, то від того збанкротує також ціла система. Вкінці Ґрін критикував Джана Луіса, предсідника Комітету Промислової Орґанізації, за те, що він, маючи велику жажду влади, гонить більше за політичними впливами ніж за добробутом робітників.

РОЗКРИЛИ ЗЛОЧИННЕ РЕКЕТІРСТВО.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський прокуратор Дюі розкрив іще одно рекетірство, тим разом у таксівкових компаніях. Чотири нюйорські таксівкові компанії за пять останніх років заплатили рекетірам один міліон долярів за так звану „охорону". Та „охорона" полягала в тому, що як довго згадані компанії платили рекетірам гроші, так довго ті рекетіри не розбивали їм таксівок на вулицях. З хвилею, як вони відмовлялися платити рекетірам данину, рекетірські злочинці розбивали їх таксівки. Двох головних рекетірів уже арештовано.

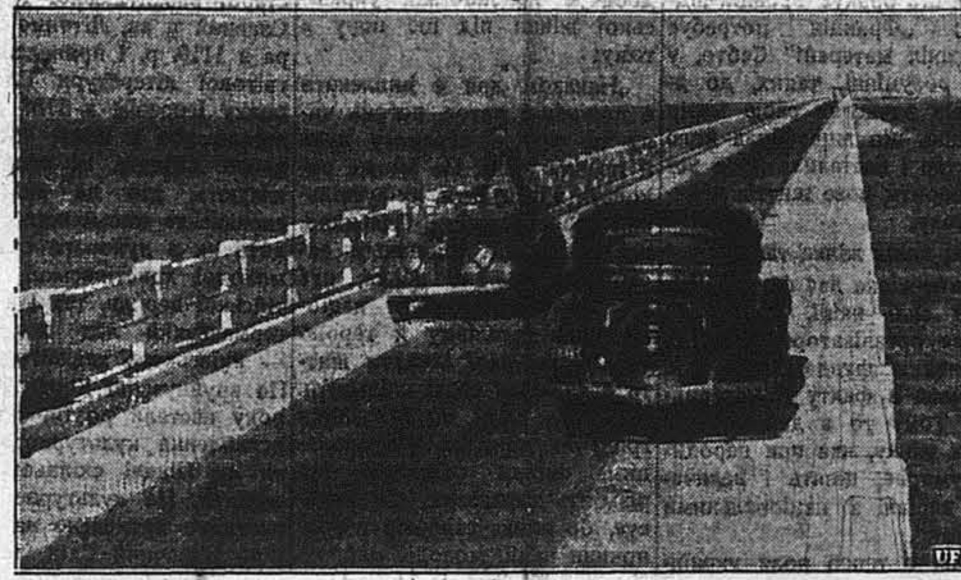
ЗАСТАНОВЛЯЮТЬСЯ НАД АВТОМОБІЛЬНИМИ ВИПАДКАМИ.

НЮ ГЕЙВЕН. — На стейтових нарадах відносно автомобільних випадків бесідники висказувалися за те, щоб звертати пильнішу увагу на шоферське вишколення людей. А також висказувалися за те, щоб завести державну контролю на всі вживані авта, що виставлені на продаж.

РАБІН ГРОМИТЬ ЕПИСКОПІВ.

НЮ ЙОРК. — На „пацифістичному зібранні" в Медісон Сквер Ґардені між іншими бесідниками говорив жидівський рабін Вайс. Він гостро критикував нюйорського кардинала Гейса і кентерберійського архиепископа за те, що вони обстоюють за ґанералом Франком, а також гостро критикував австрійського кардинала Інніцера, що накликав австрійців до злуки з Німеччиною і що сам закликав: „Гайль Гітлер". „Сором їм усім", говорив рабін. Він також критикував Гувера за те, що той радив американцям не мішатися до европейських справ.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ВЕЛИКЕ ІНЖИНІРСЬКЕ ДІЛО.

Коштом півосьма міліона долярів виставлено отсей понад-океанський міст, що лучить багато коралевих островів на полудне від Майемі в Флориді. Його відкрито недавно для руху. Ним може переїздити 3,000 авт денно. Його збудовано на стовпах залізничого мосту, що його знищив гураґан у День Праці 1935-го року, коли то тут згинуло 400 людей. Найбільший надводний лук цього мосту має 7 миль довжини.

МАТИ РУЗВЕЛТА ДІСТАЛА МЕДАЛЮ.

Мати президента Рузвелта, пані Джеймс Рузвелт, дістала за заслуги на полі суспільної праці медалю ім. Альберта Айнштайна. Дістала вона цю медалю на великому вібранні в готелі Вальдорф Асторія в Ню Йорку, влаштованім заходами „Жидівського Форуму".

ЗАПОВІТ У КНИЖЦІ.

Один багатий голяндський учений записав своякам тільки меблі й бібліотеку, нічого не згадуючи про заповіт і про решту свого майна. Розчаровані свояки зреклися бібліотеки, не бажаючи навіть брати до хати нудних, наукових книг. Але один із спадкоємців, молодий студент, зацікавився бібліотекою. Він забрав до хати кілька грубих томів і почав їх переглядати. І ось — на свою найбільшу радість — він побачив між картками банкноти. Що картка, то банкнот. Взяв другий том — те саме. Приніс дальші томи — в кожнім гроші. Він тоді з найбільшим запалом забрався до „студій" над цілою бібліотекою. Але на нещастя для нього довідалися про те його свояки і останні томи „перестудіювали" спільно.

САМОГУБСТВО ПАРУБКА.

Марцин П. з Убрежа (Закарпаття) вже давніше виїхав до Америки. Недавно він написав до жінки, щоб одного з синів виправила до нього. Мати післала до Америки старшого хлопця. На це молодший, 19-літній син з жалю зайшов до хліва та з револьвера стрілив собі в серце і зараз же на місці помер.

СЕЛЯНИ БУДУЮТЬ ВОДОТЯГИ.

У селі Поточиська, пов. Городенка, селяни приступили до земних робіт, щоби спровадити воду до пиття з віддалення півтора км. Вода власним тисненням доплине до кожної хати, де заложать відповідні гидранти, щоб мати воду кожної хвилини під рукою.

ПЕЧЕРА МАЗЕПИ В КИЄВІ.

Підчас земельних робіт відкрили стару печеру гетьмана Івана Мазепи. Окрема археольоґічна комісія забезпечила вхід до печери та занялась її дослідом.

КУЗИН КОРОЛІВСЬКОГО ДОМУ.

В Нордвіку помер у 65. р. життя рибалка Ян ван Кан, незвичайно популярна людина в Голяндії. Покійного рибалку вважали попросту національним героєм Голяндії. Останніх 30 літ свого життя займався він тим, що рятував загрожені бурею кораблі й рибальські човни та помагав їм добитися до берега. Ян ван Кан урятував сотні людей. Прізвище „Спасителя" дістав він після найбільшого подвиґу свого життя, коли вирятував залоґу корабля „Катвік 47" в листопаді 1919. р. Тоді зірвалася була на морі жахлива буря. На ширині Нордвіка „Катвік 47" почав тонути. Із шістьма людьми, в тім із двома синами, Ян ван Кан виплив на море. Чотири його партнери потонули. Оба сини були поважно ранені, одначе залогу „Катвіка" вдалося врятувати. Двічі привозив ван Кан моряків на сушу і двічі вертався на море. За другим разом його човен затонув недалеко берега. Ян ван Кан та врятувані ним моряки добилися до берега.

Після того геройського вчинку королева відвідала Яна ван Кана в його малій рибальській хатині й обнявши, живу ще тоді маму „Спасителя", заявила їй, що ціла Голяндія гордиться її сином.

Груди Ян ван Кана обвішені були медалями й орденами, які він із гордощами одягав у неділю, коли йшов до церкви. Він був теж лицарем Оранського ордеру, найвищого відзначення в Голяндії. Лицаря цього ордеру вважають кузином королівського дому і він має всі права династії. Та Ян ван Кан прожив у своїм Нордвіку до самої смерти скромним життям, не змінивши ні привичок, ні способу життя, і залишився все звичайним рибалкою.

ПОЖЕЖА СТАРИННОЇ ЦЕРКВИ.

В селі Грабіжній, пов. Зборів, згоріла старинна деревляна церква з XVII. віку, великої історично-музейної вартости, з цілим уладженням. Пожежа повстала від незгашеної свічки на престолі, від якої запалилися паперові квіти. Вартість самої спаленої церкви сягає 3,000 зл., внутрішнього уладження 8,000 зл. Історично-музейна вартість безумовно куди більша.

ЗДИЧІННЯ МІЖ ПОЛЬСЬКОЮ ШКІЛЬНОЮ МОЛОДДЮ.

Краківський „І. К. Ц." (ч. 61) пише: Про нечуване здичіння шкільної молоді свідчить найкраще подія, що трапилася в костелі св. Анни у Львові. По вечірні напали якісь типи з учеником VIII кляси з другої ґімназії на 8-літнього Тадея Гавриша, викрутили його руку і тоді ґімназист вирвав йому з голови шість пучок волосся зо шкірою. Батьки покаліченого хлопця пішли до судового лікаря, щоб ствердив рани на голові, і повідомили комісаріят поліції та дирекцію ґімназії.

ПАЧКУВАЛА САХАРИНУ.

Поліція арештувала в Роздолі, пов. Станиславів, одну купчиху, яка перепачковувала сахарину і камінці до запальничок. Підчас ревізії поліція забрала в неї кілька кільограмів сахарини і 1,500 камінчиків. Сахарину надсилали купчисі харчевими пачками, що приходили на ріжні назвища

РОЗТРАТИВ МИРОВУ НАГОРОДУ ОСЕЦКОГО.

Німецький публіцист Осецкий, що дістав минулого року мирову нагороду Нобеля, дав повновласть д-рові Ваннову, щоб перебрав ті гроші у Норвеґії в сумі коло 100,000 марок та переслав йому до Німеччини. Д-р Ваннов полагодив цю справу за провізію 20,000 марок, але гроші переслав до Німеччини на своє конто, з якого позичав своїм знайомим ріжні суми. З суми 100,000 марок удалось Осецкому врятувати 16,500 марок.

ПОМЕР НА ЗАКАРПАТТІ Д-Р В. ГАДЖЕҐА

УЖГОРОД. — Помер один з найвизначніших представників Закарпаття. Є ним прелат-протоєрей д-р Василь Гаджеґа. „Українське Слово" пише, що відродження Закарпаття є тісно звязане з особою покійника. Не було одного культурного, господарського чи політичного товариства, якого членом не був би покійник. Не було навіть одної театральної вистави, і ні одного концерту, на якім не був би о. Гаджеґа, займаючи, як пише газета, завжди скромне місце. Всюди публично заявляв, що треба і назверх показувати себе українцем. А перед найвищою владою — світською і духовною — заявляв, що наука довела його до того, що він називає себе українцем, як теж твердив, що мовне питання на Закарпатті створили собі „пани", бо нарід усе був той самий і зберіг свою прадідну мову. Покійник був основником „Просвіти", Підкарпатського Банку і багатьох інших народніх установ. Займався широкою науковою працею, головно історичними дослідами над Закарпаттям. В признанні за ті праці став дійсним членом історичної секції Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові та членом Богословського Наукового Товариства. Похоронний обряд відправляли два владики: ужгородський і пряшівський. Похорон мав чисто український характер. Домовина була покрита вінцями з жовто-блакитними лентами. Промовці промовляли чистою українською мовою. Хоч деякі члени рідні є ряними москвофілами, то оповістку про смерть покійника видала рідня чисто українською мовою й фонетичним правописом. Ось так зійшов до могили громадянин, якого смерть глибоко відчуває ввесь український нарід на Закарпатті і на інших землях.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ВІДПОВІДАЄ.

ВАРШАВА. — Польська преса далі атакує чехословацький уряд. І пише виразно, що він винуватий за те, що дав захист комуністичній аґітації, веденій з Москви через свою централю в Празі, а зверненій проти Польщі. Польський уряд вислав до чехословацького уряду ноту з протестом проти цеї комуністичної пропаґанди. Тепер подають, що чехословацький уряд зарядив доходження в цій справі.

МАЮТЬ ВІДВАГУ НАРІКАТИ НА ІНШИХ!

ВАРШАВА. — В польських ґазетах повно нарікань на те, що в Чехословаччині цензура не є дуже прихильна для польської преси, бо трапилося, що не допустила бюлетину, видаваного Світовим Союзом Поляків, а призначеного для поляків за границею. Преса пише, що це не гарно, щоб демократична держава допускалася таких безправств і не допускала чужинецьких ґазет.

А ЯК З ЧЕХАМИ?

УЖГОРОД. — „Українське Слово" (ч. 14) подає публичний запит учителя Івана Кадара, звернений до дирекції державних залізниць у Кошицях, у якім він таврує поступовання чеських кондукторів, що служать на Закарпатті, а нехтують українською мовою. Він подає, що їхав зо своїми товаришами поїздом і розмовляв з ними про те, чому на залізничих білєтах нема українського напису. Це підслухав кондуктор Щіпек і різко відсік: „Кдіж буде на Україне, там се напіше украінскі, таді є Ческословенско, а ма се пісат еном чеські. . .". І лаяв грубими словами українську мову та ображав подорожних українців.

КРИЛЕНКО — ВОРОГ СОВЄТІВ.

МОСКВА. — Вкінці вже стало очевидним, що ославленого М. Криленка, відомого з того, що був безпощадним і крівавим прокуратором, зачислено до ряду „контрреволюціонерів" і „зрадників", себто до тих самих, що він їх висилав довгими роками на смерть.

ПРИЙДЕ ЧЕРГА НА ТРОЯНОВСЬКОГО.

ПАРИЖ. — Часопис „Ліберте" пише, що Сталін не задоволений між іншим і з дипльоматичної діяльности А. Трояновського, совєтського дипльоматичного представника до Вашинґтону. Пише, що він готов бути незабаром відкликаний.

ВАТИКАН ДАЛІ ВІДПЕКУЄТЬСЯ.

ВАТИКАН МІСТО. — „Осерваторе Романо" подає, що тільки те є авторитетне, що є подане в цім орґані, коли йде про погляди, які висказує Ватикан. І зазначує, що в тім орґані навіть не було згадки за радіову промову, оголошену по німецьки, а звернену проти австрійського епископату за те, що він поручив католикам голосувати за злуку Австрії з Німеччиною.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

В Канаді належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЛОДИ ВЛАСНИХ ЗУСИЛЬ

Ми певні, що ті наші ревні патріоти, що тому 44 роки клали підвалини під теперішній У. Н. Союз, навіть не уявляли собі, що прийде така хвиля, коли ними заложена бідненька орґанізація дійде до того, що одного дня проголосить, що отсе роздає між членів $50,000 титулом дивіденди. Бо тим, що тоді проводили цею орґанізецією, що відповідали за її касу-фінанси і виплату посмертних запомог, бракувало довгими роками фондів на звичайні виплати. А ось тепер та сама орґанізація стала у своїм роді вже одною з найкраще загосподарених в Америці. Тепер вона вже орудує кількома міліонами! І не то що виплачує точно й совісно посмертні запомоги, не то що видає великі суми як допомогу на культурні та гуманітарні цілі, але ще й виплачує дивіденди, і то вже тим, що є всього два роки членами орґанізації.

Та найбільша наша втіха полягає в тому, що це все ми осягнули трудами і запалом нашої іміґрації, себто нашими власними силами. Це все є дійсно нашим власним, правдиво рідним здобутком. І здобутим по великих трудах. Бо ніколи ніщо не приходило У. Н. Союзові легко й гладко. Так було в минувшині і так є навіть і тепер. Ось тому так гордиться У. Н. Союз отими своїми здобутками, бо вони є заплатою за тяжкі труди і посвяту. Вони є також найкращою відповіддю всім тим, що ще замало мають довіря до нашої орґанізації. Також відповіддю ріжним невірним Томам є і ось та дивіденда, що її вже виплачує У. Н. Союз членам по їх дволітнім перебуванні в орґанізації. Бо на таку виплату може здобутися тільки фінансово сильна орґанізація.

Та погляньмо в інший бік. Вернімся до тих наших щирих патріотів, що орґанізували членів до У. Н. Союзу навіть у тих тяжких часах, коли він переходив раз-у-раз фінансові кризи, бо не мав доброї вкладкової системи. Згадаймо і тих наших членів, що вступали до своєї рідної орґанізації навіть тоді, коли бачили по звітах, що вона ледви стягає кінці докупи. А згадуючи те, звернімся до теперішнього нашого покоління. І то як до старших так і до молодших. І спитаймо себе: А якжеж тепер з нами? Чи маємо тільки ствердити, що наша рідна й патріотична орґанізація так гарно загосподарена, і стояти на боці та тільки приглядатись, як вона розвивається? Чи може повинні ми також докинути своїх власних сил на те, щоб ота наша Союзова сила далі розвивалась і зростала?

Відповідь на те є тільки одна: Коли в нас є почуття патріотизму і дбайливости про своє рідне, то ми повинні, і то всі, з радісним серцем і щирим запалом братися за те, щоби придбати У. Н. Союзові нових членів. А хто цього не відчуває і не розуміє потреби ось такого сповнення національного обовязку для свого добра і нації, той не має права зачисляти себе до свідомих і патріотичних українців.

ЗА КРАЩИЙ ТИП УКРАЇНЦЯ

(Голос жінки).

Багато говоримо тепер про молодь. Тут в Америці й у старім краю. І добачуємо в ній багато недомагань. Хтож тому винуватий? На це відповідає жінка в „Жіночій Сторінці старокрайового часопису „Новий Час" ось так:

„...Не маємо відваги сказати собі правду в очі, що: за молодь винуваті батьки, тобто ми, жінки—матері".

Когож ми потребуємо у тій тяжкій національній хвилі? На те відповідає жінка словами Наполеона, коли він був на верхівях слави і коли, запитаний, що бракує Франції, відповів: „Франція потребує справжніх матерей!" Себто, у його розумінні, таких, до яких він зачисляв свою матір Летицію, що вирізьбила його характер і насталила його волю творити нове життя, велику епоху.

Далі пише жінка таке:

„Мати-жінка дає форму первісній силі нації, бож вона духова орґанізаторка нації, є її тривким фундаментом, що випливає з факту її материнства. Тому то в деяких державах жінку, яка при народинах умирає, цінять і величають нарівні з національними героями".

Якаж є тепер роля української жінки? Тепер, коли назрівають такі важні події, що цілком певно заважать і на долі української нації? Тепер, коли йде в світі така велитенська боротьба ідей і світоглядів, коли всюди виростають нові покоління, коли вороги затроюють на всі лади нашу молодь у школах чи деінде, а коли тої молоді так дуже нам потрібно, коли маємо вийти із світового безладдя переможними й вільними?

„Як іншим, пише жінка, так і нам треба нового типу людини. Нам треба кращого українця. Ніхтож інший, а тільки українська жінка є покликана до того, щоб виховати отой новий, кращий тип українця, що міг би себе всеціло віддати нації, бо тільки таким робом може бути та наша нація врятована від загибелі, звільнена з неволі". Ось тому, розглядаючись у жіночім питанні, згадана жінка добачує призначення української жінки під цю пору в тому:

„Наказом дня є виплекати в поколінні патос, вогонь чину та віру в перемогу духа й правди нації. Це зможе виконати жінка-мати, як суспільний творець життя. Очевидно, що не жінка домашньої заскорузлости, але жінка, яка діє під кутом натуги національного ідеалізму й героїзму. Жінка, якої ідеалом життя є визвілля своєї спільноти. Жінка, як мати, як виховниця грядучих поколінь з визвольним, смілим обличчям, що різьбить характери, що виховує, бо жінка створює первопочини нації, молодь, майбутність нації, її силу й надхнення".

Та щоб таке могло статися, то українська жінка мусить стояти дуже близько українського громадянського життя. Вона мусить брати в ньому активну участь і добре визнаватися в тому, які ідеї є для нації здорові, а які погубні; що шкодить нації, а що її оздоровляє і скріпляє.

ПРОФ. МАЄР ПРО УКРАЇНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ

Вісті Українського Наукового Інституту в Берліні (ВУНІ) подають скорочений зміст доповіді д-ра Карла Г. Маєра, професора кеніґсберзького університету, відомого й поза Німеччиною знавця словянських літератур, про „Східньо-европейські народи у відзеркаленні їх літератури".

Зупиняючися над літературами сxідньо-европейських народів від 19-го століття аж до світової війни, присвятив проф. Маєр чільну увагу власне літературі українській. Лише три літератури на сході Европи досягнули европейського рівня: російська, українська і польська. Всі вони мають спільну долю. Вони перебували під тисненням царської, себто орієнтальної влади. Рівночасно були вони — за терору — єдиними „вентилями" національного хотіння й почування. Тому культурно-історичне значіння української, російської та польської літератури має зовсім інший характер, ніж серед інших европейських народів.

Українці виступили з власними творами — щодо красного письменництва — найраньше з усіх словянських народів, а саме вже з початком 12-го століття. Від 10-го століття приношено до Київської Держави з Болгарії через Византію не лише християнство та словянську азбуку, але й переклади та легко наподоблювані писання болгарською мовою. Так став **Київ** коло 1000-го року осередком духової культури, яка виростала із взаємного ділання („тиснення") на „словянський обєкт", на українців, як ґерманської, скандинавсько-варязької пануючої верстви, так і старої византійської традиції. Славний т. зв. Літопис Нестора з 1110. р. і приналежне до світової літератури Слово о полку Ігоревім з 1187 р.повстали або в Києві або біля нього. Обидва ці твори показують, що це найстарше словянське письменство походить як з духового оточення молодої християнської, византійської церкви, так і з — на ґерманський лад складеного — київського княжого двору. По зруйнуванні Києва 1240-го року настали розтіч і велике ослаблення культурного життя на Півдні східнього словянства. Це культурне життя частинно витиснено на Північ і на Північний Схід, де спадщину перебрала й понівечила — Москва. Частинно полинуло воно на Захід, де по 100 роках перебрала значну частину українського народу т. зв. **Литовська Держава.** Остання опинилася від 1386. року під впливом европейської, західньо-римської, католицької культури. Від того часу приймає Україна участь у всіх духових рухах Заходу, передусім: в гуманізмі, в реформації та в протиреформації, яких напр. Московська Держава не відчула цілковито.

Україна виявляє себе знов як здібна учениця, на цей раз уже Заходу, і створює скоро велику літературу, з високо складеним дидактичним і полемічним змістом.

Але наслідком кволости польсько-литовської держави перейшли головні терени українського народу до Московської Держави й **Україна стала знову вчителькою (Лермайстерін) Московщини:** вона передумовлює т. зв. европеізацію Росії. Більше як два століття має Росія поживу з тих започаткувань, що приходять з України, дарма, що остання сама примушена якнайнижче згинатися під московським тисненням. Зпоміж українців слід назвати безперечно найбільшого фільософа всіх словян: Григорія Сковороду (1722—1794), словянського Сократа, що віршем і прозою розголошував свою життєву мудрість. Впливи Сковороди на російську північ переконливо доказані щойно в останніх десятиліттях.

При кінці 18-го століття дав романтизм нові літературні мови рівночасно й українцям і росіянам. Котляревський починає в останньому десятилітті 18-го століття безтурботно писати й друкувати чистою народньою мовою своєї нації. Рівночасно найкращі українські голови позискують внаслідок пізнавання праць Гердера й Фіхте свідомість того, що **український народ не є тотожний з російським народом;** що більше: що тим народом він поневолений, пограбований щодо свободи, але при тому всьому він перевищував і все ще перевищує своїми духовними досягненнями народ російський; що московська царська держава завдячує цілу свою духову культуру виключно пробудженому українському народові.

Через політичну силу царської держави, що ділала не тільки в Росії, але й поза нею, могли бути повищі висновки затемнювані, придушувані та викривлювані. Проте — це серед самих українців! Ці висновки знаходять собі вираз передусім у тих письменників і поетів, якими була наділена Україна в 18. і 19. столітті. Майже всією українською поезією 19-го століття переходить спільна **ненависть проти російства,** яке так безмежно багацько завдячує українському народові і яке відплатило за добро — невдачністю, злобою й підлістю.

І далі проходить українським письменством стискаюча журба про збереження українського народу й національної свідомости. Найміцніше знаходить собі вираз український месіянізм (бути, мовляв, культурним посередником між культурними огнищами і Сходом) в поетичній творчости **Тараса Шевченка.** Головна заслуга Шевченка в тім, що український народ почуває сьогодні себе як замкнену єдність і є піднесений — понад розшматування його ріжними кордонами і партійними розтічами — до вищої єдности.

Стільки приблизно проф. Маєр, якого основні думки навели ми в майже дослівному перекладі.

МОСКОВСЬКІ ПЛЯНИ ВІДНОСНО КАТАЛЬОНІЇ

Сучасний переможний наступ національної еспанської армії в напрямі південного сходу прямує до моря і загрожує відтяти таким чином Мадрид і Валенсію від Барсельони, від Франції, від нового допливу большевицьких сил, від довозу зброї, муніції і засобів поживи. Не більще як приблизно кількадесять кільометрів відокремлюють національну армію від побережжя. Здовж цього прибережного пасма тягнеться ланцюг гір, які большевики гарячково укрплюють, щоби поставити останню перепону на шляху національної армії до остаточної перемоги. Але чи зможуть здеморалізовані останніми поразками большевики ставити поважний опір війську Франка, маючи позаду себе море, покажуть найближчі тижні. Великої надії на це не мають очевидно і самі большевики в Еспанії та поза нею. Чим критичнішим робиться становище большевицького уряду Еспанії в зревольтованій до крайньої міри Барсельоні, тим гарячковіші заходи роблять московські аґенти в Парижі і Лондоні, щоб спонукати Францію до збройної інтервенції на користь еспанських большевиків. Коли у французькім парляменті посли Дес Існар та Люі Марен запитали міністра оборони Деляділ, чи це правда, що зброю та муніцію, які належали до резерв французької армії, післано червоним Еспанії, то він нічого не відповів на це. Таке поступовання міністра оборони викликало дуже тяжке враження на національні кола Франції та побоювання, що він піддався тисненню екстремістів. Не менш характеристичне, що деякі бельґійські часописи подають чутки з інтернаціональних марксистівських кол, що катальонський уряд має намір прилучити Катальонію до Франції. Гадають, що Вандервельде, вернувшися з подорожи по червоній Еспанії, мав на увазі саме цей проект, говорячи в своїй останній промові про дуже поважну подію, яка має статися в найближчих днях. Катальонський уряд спростовує, розуміється, ці повідомлення, запевняючи свою непорушну солідарність з „республиканською Еспанією". Але що буде, коли Катальонія буде відтята від цеї Еспанії, він не говорить. Про прилучення Катальонії до Франції говориться вже не вперше, і нема сумніву, що колиб аґентам Москви у Франції пощастило захопити державну владу цілком у свої руки, то цю спробу справді зробленоб, не стільки для того, щоб збільшити територію Франції, як для того, щоб викликати европейську війну, потрібну лише для Москви. Московські аґенти в Европі розуміють дуже добре, що французька інтервенція в Еспанії спричинилаб французько-еспанську війну, до якої не приглядались би безчинно держави, які заявили свого часу рішучо, що ні в якім разі не допустять устійнення большевицької влади, кермованої фактично з Москви, в якійсь частині Еспанії. Але те, що розуміють московські аґенти, мусять розуміти і національні партії у Франції, які вперто противилися цілий час приняти комуністів до уряду, не зважаючи на всі намагання соціялістів з Блюмом на чолі осягти це. Що катальонський уряд буде ще звертатися до Франції з проханням приняти Катальонію під французьку владу, дуже можливо, але цілком неймовірно, щоб якийсь французький уряд на це згодився. — (Офінор).

К. Міксат.

МАЄСТАТ У ШМАТТІ

(Казка).

(3)

— Твому мужеві я дав тепер службу в моїй палаті. Він тепер не може заскочити нас. Як схочеш, то він взагалі більше до тебе не прийде. В кишені маю присуд смерти.

— З підписом міністра?

— Очивидно.

— А то дурний той мій батько, погадав собі Роґус, стоячи пять кроків за плечима царя.

— Чи в присуді сказано, що то Роґусові кат має зробити кінець?

— Ще нема. Є лиш пусте місце. Ти впишеш імя і передаш катові. Не конче мусиш сама власноручно. Можеш передати. Кат вже сам знає, що зробити, як такий папір попаде в його руки.

— Принеси мені за годину, бо стільки часу треба мені, щоби усунути службу.

Ждати цілу годину, то задовгий час для царя, ще як він залюблений. Вечір був дуже гарячий і парний. Вітер ні листком не рушив. Вода на ріці плила така гладка, як величезне зеркало. На листку, що впав у воду, плила спокійно бджілка і цілком не боялась, що її корабель розібється, або що хвиля залиє його. Цар довго глядів на приманливу ріку і став роздягатися, сівши під корчем, за котрим стояв Роґус. Цар роззувся, кладучи під корч свої великі жовті чоботи з золотими острогами. Відклав багряний золототканий плащ і оранжеву камізельку з брилянтовими ґудзиками. З шиї здіймив срібну люльочку, завішену на тонкім золотім ланцушку. Роздягся до решти, скинув шапку на траву і оглянувся. Не бачив нікого. Хтож би посмів зайти на це заборонене місце!

Цар підійшов до самого берега і зсунувся до води. Позволив хвилям нести себе далі. У воді почував себе розкішно. Про ще більші недалекі розкоші думав.

Коли цар подумав, що вже минає година, вийшов з води. Коли мокрого погладив легенький вітрець, почув таки добрий холод. Ним затрясло. Побіг скоро до корча, під котрим лишив був свій одяг. Не знайшовши нічого, погадав:

— То хіба друге місце, цілком таке як те, де я роздягався. Пішов далі, та другого такого місця, ані свого одягу не знайшов. Вернувся і побіг у противну сторону. Даремний труд. Видзвонюючи із студени зубами, бігав від корча до корча. З царського одягу нема ані сліду. Обшукав цілий беріг, переструсив усі кущі здовж цілого саду.

— Де могли дітися мої річи? — ломив собі голову. — Хто їх украв? Чоловік не міг це бути. Слухай, земле! Як то ти проковтнула їх, то я прикажу повиривати всі дерева і все зілля в моїй державі.

Голий цар вже не чув студени. Йому зробилося гарячо. Кинувся на землю і гірко захлипав. Потому схопився лютий прелютий і став місяцеві грозити кулаком:

— Світи ліпше, проклятий, бо прикажу розвалити твою святиню!

Та місяць не послухав. Зробив так, як соромлива дівчина. Своє лице закрив серпанком хмар.

На біду став падати дощ. Сополокуючи з дерев порохи, які осіли за час погоди, зливав грязюкою царське лице. В крайній розпуці цар Маурус рішив вертатися до палати, щоби там наново одітися. Правда, на сором і ганьбу вартові побачать його голого. Та на це була рада. Щоби цього, що побачать, не могли нікому, сказати, прикаже таки зараз постинати їх.

Голий цар підбіг до фіртки. Розступися, сира земле! Фіртка замкнена. Не годен був збагнути, яким способом це могло статися. Він тямив дуже добре, що ключ лишив був у замку фіртки. Не було іншої ради, як обійти ввесь сад і мур, що окружав велику частину міста аж до полудневої брами. Аж тою брамою можна було зайти до міста, щоби потому численними вулицями і вуличками забігти до царської палати. Мусів поспішати, бо вже сіріло.

— Господи Боже! — думав. — Що то буде, як мої піддані побачать мене такого?!

На щастя, ніхто його не бачив. Улиці, котрими цар гнав як скажений, ще були цілком пусті. Тільки під дверми святині місяця спав жебрак, Дімда, накритий міхом.

Побачивши його, цар зараз прискочив до нього, розбудив і крикнув приказуючо:

— Дай мені зараз твоє накривало!

Заляканий жебрак став вимахувати своєю милицею і кричав:

— Іди до чорта, бо як не підеш, то провалю тобі голову!

Цар побачив, що жебрак сильніший від нього, тож, скрегочучи зубами, побіг далі. Тічня безпанських собак, пекольно дзявкаючи і скімлячи, пігнала за ним в сторону царської палати. Вартівникові, що стояв під брамою, спертий об мур і дрімав, снилося щось, коли хтось поклепав його по плечі. Вартівник стрясся і ще не цілком роздруханий, спитав:

— Хто ти і чого хочеш від мене?

Збентежений цар промовив приказуючо:

— Дай мені твій плащ і впусти мене до палати!

Побачивши перед собою голого, вартовий гадав, що то якийсь весельчак прийшов зажартувати собі з нього. Він сказав, викрививши уста до сміху:

— Інших бажань вже не маєш? То цілком не злий жарт. Тільки шкода, що дім для божевільних не тут, а далі за містом.

— Приказую тобі зараз виконати мої жадання! — крикнув цар вже цілком розбішений.

— Шуруй відси — крикнув вартовий і наставив гостру спису до голого, з котрого ніг текла кров і котрого лице було позаливане болотом.

— Ти не пізнаєш мене?

— Ні! Я тебе взагалі ще ніколи не бачив.

— Я твій цар.

— Або якийсь помилений, що втік зо шпиталю. Щезай відси! Твоє щастя, що я перетомлений і хочу мати спокій. Як би не те, то я в імені царя так перетріпав би тебе, що тобі до смерти відхотілось би жартувати так.

Маурус зачав добрими словами, бо чув, що підданим таке подобається:

— Послухай мене, хоробрий герою. Вечором я купався в ріці там за моїм садом. Тоді хтось вкрав мені мій одяг. Присягаю тобі, що я твій цар Маурус.

(Далі буде).

Малою позичкою робиш собі довжника, великою — ворога. — **(Сенека).**

Така є ріжниця між ученою людиною і неуком, як між живим і вмерлим. — **(Арістотель).**

Коли хтось дуже ненавидить, а не знає чому, то можна бути певним, що частину з того має в собі. — **(Гебель).**

Релігія жінок згідна в тому, щоб служити Богові та й чорта не гнівити. — **(Оксенстерна).**

Ніщо не робить людини такою рівнодушною та тверезою, як надужиття приємности. — **(Йокай).**

Жінки радо хочуть ділитися з нами приємностями, одначе нерадо діляться смутком і бідою. — **(Гезіод).**

Жінки та спокій це такі незгідливі речі, як вогонь і вода. Магомет незле знав жінок, коли їх не хотів пустити до свого раю, щоб там сварок і заколоту не зчиняли. — **(Сервантес).**

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НАГАДАЛИ СОБІ.

„Ню Йорк Таймс" подав у неділю довшу кореспонденцію свого кореспондента з Праги про автономні рухи серед народів Чехословаччини.

У кореспонденції є згадка про рух за автономію серед закарпатських українців (в автора „рутенська проблема").

Каже кореспондент, що ця автономія тепер у дорозі до реалізації (сповнення).

Чи є вона у дорозі до реалізації, за це є всякі погляди. Навіть автор признає, що хочби навіть чехи завели таку автономію, то вона буде лише на папері, а в дійсності чехи далі будуть контролювати закарпатську Україну з Праги.

КОМУ ТРЕБА АВТОНОМІЇ?

Ще одно питання може нас зацікавити: хочби навіть ця автономія була справді в дорозі, то чи не є в дорозі щось інше, що може прибути ще скорше? Чи остаточно автономія закарпатської України в Чехословаччині стане неможливою до зреалізування просто тому, що закарпатської України в Чехословаччині вже не буде або й самої Чехословаччини вже не буде?

Хто може знати, чи не будуть іще самі чехи добиватись автономії?

НЕВДЯЧНІСТЬ, ЧИ ВІДПЛАТА?

Каже автор кореспонденції: „Безсторонний спостерігач не може виминути висновку (себто мусить признати), що під домаганням автономії в деяких випадках ховається бажання розбити республику (Чехословаччину)".

Це моглоб видаватися чорною невдячністю нечеських народів. Алеж як чехи не оглядалися на домагання автономії для нечеських народів, то чи можна тепер дивуватися, як нечеські народи не оглядаються на чеські бажання самостійности Чехословаччини?

ПО ВОЛЬНІЙ ВОЛІ, ЧИ ПІД ПРИМУСОМ?

Чеський премієр уважає за потрібне заявляти публично, що Чехословаччина старається сповнити домагання нечеських народів до автономії, а рівночасно заявляти, що вона це робить не під впливом натиску зза границі.

Та він може собі це заявляти десять разів, але факт є фактом, що як довго не було натиску зза границі, так довго Чехословаччина мала для автономних домагань лише повстяні вуха.

ПОРА В ІСТОРІЇ.

Тимчасом момент в історії дуже важна річ. Історія повна примірів, у котрих держави вміли сповняти волю невдоволених, але не вміли вибирати відповідної хвилі.

Коли Італія підчас світової війни загрозила Австрії, що покине її й перейде до аліянтів, якщо Австрія не відступить їй певної території, Австрія годилася віддати трохи цеї території, але не всю. Колиж ситуація для Австрії погіршилась, Австрія вже була готова сповнити всі домагання Італії, але за той час Італія вже не була вдоволена першим домаганням, а жадала багато більше.

І чи не було з Чехословаччиною те саме? Вона все противилася реставрації Габсбургів в Австрії. Нині вона вже згодиласяб на реставрацію Габсбургів, бо знає, що реставрація Габсбургів не така біда, як забрання Австрії націстичною Німеччиною.

Треба не лише знати, чи дати, і не лише, скільки дати, але й коли дати.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МИСТЕЦТВО В ПИСАНКАХ.

Випадково побачив я на одній з наших вистав писанки, що були виконані з мистецькою докладністю і чистотою, мали гарні взірці, а до того були розмальовані виразними гармонійними кольорами. Довідавшися, що це писанки роботи пані Анни Бодак з Бруклина, розпитав я її про наше писанкове мистецтво, в першій мірі про те, чи воно заникає чи розвивається серед нашої суспільности в Америці. На це питання пані Бодак відповіла, що наше писанкове мистетво в Америці не тільки що не занепадає, а навпаки, цвите. Тепер чимраз частіше можна здибати в українській хаті в Америці меншу чи більшу збірку писанок, виставлених на видному місці в хаті, які творять частину хатньої прикраси. Не тільки наші люди чимраз більше цікавляться писанковим мистецтвом, але й чужинці звертають на це чимраз більшу увагу.

На запит, чи багато є жінок в Америці, які вміють писати писанки, пані Бодак відповіла, що є їх багато. Це можна запримітити по ріжних виставах, з яких виходить, що писанки виходять з ріжних рук. Бо треба знати, що кожна жінка, що пише писанки, має свій власний стиль, свій власний смак і її писанки можна відріжнити від писанок іншої. Кожна рука витискає на писанках щось своєрідне. Серед найбільшого гурта писанок можна відразу пізнати, котра до кого належить. Очевидно, що це відноситься лиш до тих писанок, котрі є створені власною уявою, а не відкопійовані від когось іншого. Копії важко відріжнити.

„Де пані вчилися писати писанки? — питав я далі. На це питання я дістав цікаву відповідь. Пані Бодак навчилася писати писанки вже тут в Америці. І то навчилася не в якійсь школі, тільки сама від себе, за малими вказівками таких, що вже вміли добре писати. Притім пані Бодак висказала гадку, що здібність писати писанки, а також вишивати і творити інші роди українського народнього мистецтва, лежать таки в серці наших жінок. Це їм майже вроджене. Жінка з українським серцем і українським смаком, побачивши якусь річ, що є українського походження, захоплюється тою річчю відразу. Вона відразу полюбить її, бо чує, що ця річ їй рідна. А далі вона починає пробувати цю річ сама зробити. Далі в її уяві починають творитися якісь нові взори, нові проекти і вона не тільки копіює чужі речі, але починає творити свої власні. Так твориться народнє мистецтво.

„Чи оплачується це мистецтво?" На це питання пані Бодак усміхнулась і відповіла, що коли вона пише писанки, то не думає ні про продаж, ні про зиск. Творення мистецьких речей уже само собою справляє велику приємність. Пізніше, зрозуміло, хотілосяб при помочі цього мистецтва роздобути грошей бодай на покриття коштів. Але зарібок всетаки лишається на заднім пляні.

В. В., Бруклин.

—o—

ПІЗНАЄМО, СКІЛЬКИ Є УКРАЇНЦІВ.

Як бачимо, то розпочато серед української іміґрації в Америці акцію за українську участь у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році. Сказано, що треба зібрати $100,000, щоб можна було на тій виставі виступити з українським павільоном та з інщою культурною програмою.

Я думаю, що тепер, коли зачинаємо збирати ті фонди, буде можна наглядно пізнати і переконатися, скільки маємо в Америці українців, що дійсно почувають себе правдивими й патріотичними синами України. Будемо мати тепер добру нагоду переконатися, які наші орґанізації є дійсно наші й патріотичні. Бо то не штука говорити чи писати про патріотизм, а треба його виявляти ділом.

Я беру на простий розум. І застерігаюся, що то мої особисті думки. Маємо У. Н. Союз, У. Р. Союз, Провидіння, Народну Поміч і Згоду Братств. Ось ті запомогові орґанізації мають, скажім, яких 50,000 членів. І є ще інші центральні орґанізації, які мають назверх наскрізь патріотичний характер. Вони певно також мають яких 50,000 членів. А церкву то вже лишаю тут на боці. То мені здається, що якби тільки ті з нас, що є вже зорґанізовані, поперли справу Світової Вистави як треба, жертвуючи кожний по $1, то ця справа булаб скоро ділом доконаним.

Ось тому я твержу, що збірка на український павільон і на нашу участь у Світовій Виставі буде показником нашого правдивого патріотизму і нашої національної свідомости. Вона нам покаже, скільки маємо в Америці дійсних українців і дійсних українських товариств.

М. Дульнявка,
Бофало, Н. Й.

ЧЕМПІОНКА ЖІНОЧИХ ПРАВ ВИСКАЗУЄ СВОЇ НАСТРОЇ.

На зборах Американського Жидівського Конґресу, що відбувся недавно в Ню Йорку, виступала як бесідниця з привітом пані Кері Чепмен Кет, 80-літня провідниця руху за жіночу рівноправність, і сказала в своїй промові, що вона спакувалаб усіх людей з націстичними нахилами на один корабель і післалаб їх у Німеччину, а потім наладувалаб цей корабель утікачами з Німеччини й Австрії й привезлаб їх до Америки.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНҐСТАВН, О.

Відділ ОДВУ ім. Біласа й Данилишина.

Наші українські громадяни в Йонґставні це люди дуже щирі й добрі, але політично побаламучені. Тому й не було тут досі одного національного фронту. Про націоналістичний дух і мови не було, а як було, то на те, щоб мильно цей дух представляти як чужий: гітлерівський або фашистівський.

Не було й кому нашим людям вказати правдивого шляху до праці в наших визвольних змаганнях. Коли прибув до нас о. С. Мусійчук, то взявся до відчитів наці теми. Минулого року, зимою, виголосив кілька таких відчитів, а минулого місяця, березня, знов дав низку відчитів на тему: „Змагання українців за державність і самостійність України". І от голос його не лишився голосом вопіющого в пустині. Знайшлися свідомі одиниці, які зрозуміли, що в теперішню пору треба підготови до національного зриву проти ворогів України.

Тож за ініціятивою о. С. Мусійчука і Максима Оленича, що прибув сюди недавно з Канади, засновано тут 26. березня відділ націоналістів під назвою відділ ОДВУ ім. Біласа й Данилишина. Вписалося 25 членів, і то самих найзавзятіших і грамотних людей, які взяли собі за завдання зрушити націоналістичного духа в нашім місті, освідомити громадянство і втягнути його в ряди помочі нашій визвольній боротьбі на рідних землях. Є надія, що праця увінчається успіхом, а дух іменників цього відділу, Біласа й Данилишина, дух наших ґероїв і борців, буде з ними, буде світити їм дорогу до праці і боротьби за визволення України.

Відділ міститься в салі укр. прав. громади при вул. Росел і Белвіста.

Максим Оленич, предс.;
Дмитро Федина, секретар;
Василь Сильчак, касієр.

—o—

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Приходіть громадно!

Заходами комітету місцевих і околичних товариств, братств і сестрицтв відбулися збори в справі влаштування концерту наших артистів з Рідного Краю: пані Марії Сокіл і п. Антона Рудницького. Рішено, що цей концерт, який призначений на таку гарну ціль як допомога Першому Українському Шпиталеві у Львові, відбудеться в суботу, дня 9. квітня, в Українській Салі при вулиці Президент. Треба надіятися, що наше громадянство щиро попре добру ціль та схоче „налюбуватись співом нашої дорогої й знаменитої артистки. І тому зявиться на концерті громадно.

В. Юсипчук, рек. секр.

БАГАТСТВО ТА ЛЮКСУС

Коли хто каже, що погорджує багатством, то пригадуе тим байку про лиса та „зелений" виноград. З рукою на серці кожний може признатися, що рад би бути багатий та що потайки завидує багатому.

В давніших часах лекше можна було доробитися маєтку: грабіжем, головно підчас війни. Коли в 1293 році Алядин облягав місто Ґрадірі, зажадав окупу (який йому і зложили): 15 тисяч фунтів золота, 25 тисяч фунтів срібла, а крім того ще певно для свого гарему — 175 фунтів перел і 75 фунтів діямантів. Доходи монархів і в пізніших часах були велитенські. Напр. Наполеон III. діставав річно 60 мільйонів франків. У старинному Римі цісар Авґуст одержував річно — у формі записів, леґатів і дарунків — 70 мільйонів сестерцій.

Незле жилося музикам, які здобули славу, головно тенорам і віртуозам. Карузо та Ріхард Штравс заробляли міліони. Та мабуть ні один із музиків не був такий хапчивий на гроші як Росіні. Казав він собі платити в Лондоні за кожний „файф о клак" по 50 ґвіней. Найтяжче живеться письменникам, хоч і вони зчасом стають деколи, головно у Франції, власниками замків, великих посілостей. Метерлянк славний французько - бельґійський письменник), власник гарної вілі на Рівері, купив собі замок у середущій Франції. Зате Ґете (та його спадкоємці) одержали за всю творчість ґеніяльного поета всього 865,555 марок. І це, як на ті часи, немала сума.

Та найпоплатніше то бути співласником акційного товариства, що добре „просперує. Т-во діямантів „Премієр" від 1904 р. давало своїм членам 400 процентів дивіденди, акціонарі копалень Каляо одержували впродовж 15 літ 1,400 процентів дивіденди. Часом величезне майно можна здобути припадково: напр. головна виграна пруської клясової льотерії впала двічі на те саме число: 39093, а в Гуака де Толедо з найшли еспанці скарб статуйки звірів із щирого золота — щонайменше вартости 700,000 дукатів.

Та ніщо не може рівнятися з замилуванням жінок до люксусу. Славна Люкреція Борджія одержала у виправі 200 сорочок, із яких кожна — завдяки мережкам — варта була 200 дукатів. І сьогодні ще на великих балях носять жінки ціле майно біжутерії. Княжна Плес мала намисто перел із двох тисяч штук, довге 20 стіп. Покійна цісарева Китаю, Чуші, часто носила пелерину, нашиту 3,500 перлами.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГАМТРАМК, МІШ. Квартальні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться у неділю, 10. квітня, в 2. годині пополудни, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Буде справоздання фін. секретаря і контрольної комісії за перший квартал. Тож проситься членів поможности прийти на ці збори. Також дається до відома що вже є тікети на пікнік. Тож члени прийдіть на мітінґ і заберіть ті тикети для себе і для своєї родини, як також старайтеся по можности продати бодай по два тикети своїм знайомим. Ану, члени, покажіть свою активність і всі до роботи як один, а побачимо, що та робота принесе користь для нашого Товариства, як також і для вас. — М. Шаран, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 146, відбудуться в неділю, 10. квітня ц. р., в годині 1. пополудни, в Укр. Школі, 12172 Jos. Camp. Проситься всіх членів явитись но збори, бо маємо багато важних справ. — Секретар.

ДІТРОЙТ, МІШ. Квартальні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292, відбудуться в неділю, 10. квітня, в годині 1. пополудні; в гали У. Н. Дому, Martin & Michigan Ave. На ті збори обовязково мають прибути всі члени; уряд і контр. комісія здадуть справоздання за перший квартал. Члени, що остають позаду зо своїми вкладками, якщо не хотять норазитися на втрату членства, най будуть так ласкаві прийти, та сказати причину, чому не платять. Панове, зрозумійте, що Союз не є собі там якийсь політичний клюб, що вистарчить записатися тай коли буде, тоді заплатиться. Уряд робить, що в його силі і не хоче того, щоб часом хтось не потерпів, бо як каже пословиця, біда не ходить по лісі, тільки по людях. Отже старайтеся хоч почасти вирівнювати свої залеглости.

Рівнож подаємо до відома, що при відділі створено Секцію Молодежи і вже зорганізовано „безбол тім", а дівчата збираються в „бескит-бол тім". Отже та молодь, котра любить спорт, най приходить до Народного Дому на збори молоді відділу 292 У. Н. С., котрі відбуваються що пятниці в 7:30 вечором. Родичі повинні подбати, щоб їх діти до цього приставали і інших приеднували. — Іван Форись, предс.; Ілля Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Збори Тов. Запорозька Січ, від. 75, відбудуться у неділю, 10. квітня, у годині 1. пополудни, в У. Н. Домі, 4655 Мартин ул. Проситься членів конечно прийти на цей мітинґ тому, що є дуже важна справо до полагодження так, що вас усіх заінтересує. Проситься тих членів, що довгують до відділової каси, посплачувати, бо в противнім разі зістануть суспендовані. Шановні члени! Ви читали в Свободі заклик головного уряду і контролі У. Н. Союзу, щоб приєднати нових членів. Той обовязок лежить на нас і ми мусимо його виконати, а виконати його дуже легка справа, бо в нас є діти і баагто жінок, що ще не є членами У. Н. Союзу. Отже проситься вас постаратися і вписати їх у члени У. Н. Союзу цього місяця. — Ст. Михайлюк, предс.; Ів. Слупецький, кас.; В. Тарас, секр.

ЯНҐСТАВН, О. Місячні збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, відбудуться дня 10. квітня, в 2. год. пополудні, в гали 525 W. Rayen Ave. Просимо всіх членів прибути на той мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Напоминаємо тих членів, котрі довгують до каси, щоб потрохи сплачували свої довги, бо каса цілком підупадає. Напоминаємо тих членів, котрі довгують за лютий і за березень, а не заплатять у квітні, то каса за них не висилає вже до Союзу і вони стратять право до хорої запомоги, згідно з братським статутом. Просимо всіх членів прибути на цей мітінґ на другу годину. Почуєте дещо цікавого. — Т. Періг, предс.; Ів. Гармич, секр.-кас.

ВІДОЗВА
ДО ОДНОСЕЛЬЧАН НАДІЄВА, ПОВ. ДОЛИНА.

На адресу Обєднання прийшло з краю таке письмо:

Будучність кожного народу залежить від ступня його освіти й економічного добробуту. Але всяка освітня чи економічна праця на селі не всилі розвиватися без своєї домівки. Бо тільки „в своїй хаті своя правда і сила і воля", як каже наш народній ґеній Тарас Шевченко.

Тому на наших минулорічних загальних зборах нашої читальні „Просвіти" в Надієві постановлено як важне завдання набудуче будову власного Народнього Дому, в якому малиб приміщення всі народні установи. До переведення цеї справи вибрано окремий комітет.

Одначе наш нарід у сучасну хвилю дуже вбогий. Він шукає прожитку на заробітках, чи то по фабриках, тартаках у горах, чи на чужині за морем. Наперед знищила його війна, тепер добивають його дальші неприятливі відносини. Він не може думати про здвигнення власними силами свого Народнього Дому.

Тому підписаний комітет читальні „Просвіти" і всі економічні установи звертаються до Вас, Хвальний Заряде, з гарячим проханням матеріяльної помочі. Завдяки Вашій помочі повстала вже неодна народня установа. Хай і наше несміле прохання знайде у Вас зрозуміння. Ваша жертва, хочби найменша, причиниться до здвигнення цеї народньої святині в Надієві. Ми і діти наші з вдячним серцем будемо споминати Вашу жертву, котра буде записана в пропамятній книзі, а по укінченні будови відбитку перешлемо Вам на памятку. Датки просимо посилати на адресу: читальня „Просвіти" в селі Надієві, п. Долина. Підписані: **о. Степан Коломиець,** голова; **Іван Кричко, Микола Михайлишин, В. Телжин.**

Замітка від „Обєднання": Тому, що каса Обєднання не має ніяких грошевих резерв, бо гроші висилає на адреси, призначені жертводавцями, воно не всилі підпомогти читальні названого села. Але цей лист подаємо до широкого відома з надією, що знайдуться в Америці виходці з Надієва, які на взір інших односельчан займуться цею корисною справою.

Залежить.

— Скажіть мені, докторе, чи чоловік не може жити без хоріб?

— Чоловік може, але лікар ні.

ЯК ЛЮДЕНДОРФ ЗДОБУВ ТВЕРДИНЮ

В одній книжці военних спогадів знайшли ми замітку, що погано, коли вожд береться сповняти обовязки вістуна.

Отже Людендорф, хоч безсумнівно знав цю засаду, саме від такого, нелицюючого його високій достойности чину, почав свою карієру. І чин цей, вияв прекрасної хоробрости й одчайдушности, направду вартий пера Плютарха.

Діялося це в перших днях серпня 1914 р., підчас облоги Леодії. Армією, що облягала місто, проводив, досить зрештою нездарно, генерал фон Еміх. Знетерпеливлене повільністю в здобуванні твердині, що стояла перепоною в поході війська, німецьке головне командування поручило Людендорфові прослідити ситуацію.

Єлабий відгук у военній літературі знайшов чин Людендорфа під Леодією. Німці не похвалили його належно, бо його не любили, авториж коаліційні теж воліли промовчати цей факт. Зокрема бельгійські автори.

Обізд фронту.

Шестого серпня Людендорф приїхав до фон Еміха й відбув з ним нараду: Довідався, що назагал справа представляється погано. Щоправда, нема доброї лучби між фронтами довкруги міста, алеж кожен форт належно бороиться, кожен має багато зброї, а спроби перервати перстень фортів не повелися.

Людендорф, після розмови з фон Еміхом, поїхав самоходом на фронт. Ствердив, що ситуація погана по обидвох сторонах. Провідник обложеної твердині, генерал Леман, не опановує ситуації, не проявляє жадної ініціятиви. Його зчаста змінювані, то відкликувані накази не знаходять послуху. Всі майже форти бороняться власними силами, по свойому, не зважаючи на наплив наказів з командування. Так зізнавали полонені, а слова їх потверджували факти.

Збирання волоцюг.

По німецькій стороні ситуація зовсім не веселіша. В огні машинових крісів заломлювалися баталіони, денеде починалася паніка. Бригаду, що облягала форт Ферон, окружено й вона мало що не попала ціла в полон. Генерал, який нею проводив згинув.

Крім цього довідався Людендорф, що часто з причини хибної пересилки наказів німці обстрілювали свою власну артилерію. Завважав теж, що за самим фронтом волочаться масово рядовики й підстаршини, які в метушні відбилися від власних частин. Скрізь було їх повно — цих волоцюг.

Без порозуміння з фон Еміхом Людендорф обмислив шалений плян і почав його відразу здійснювати. Саме: проїжджаючи повільно самоходом шоси, він задержував по дорозі всіх, що волочилися, вояків і підстаршин. Аж зібрав укінці відділ, зложений із пятьдесятьох волоцюг. Усіх вилеґітимував, промовив до їхніх почувань і відбув із ними короткий вправ.

Штурмовий плютон.

З цією пятьдесяткою вирушив Людендорф на поле бою, забираючи по дорозі ще й „безпанеьку" гармату 105-міліметрову. Пішли бічною доріжкою. Випряжено коні, самі вояки тягнули гармату й скриньки з амуніцією. А коли дійшли до місця, де стояла бельгійська батерія полевих гармат, Людендорф наказав стріляти просто — рівнобіжно з землею. Батерію знищено. Малий відділ дістався до кітловини між двома фортами. Настала ніч. З усіх сторін грали світлом рефлектори, з усіх сторін, у всіх напрямках безперервно падали стріли. Вояки не розуміли, куди провадить їх цей дивний генерал, а Людендорф ішов уперед, просто в місто.

В місті.

Як це сталося, ніхто ще досі з цілковитою певністю не вияснив. Деякі бельгійські автори твердять, що в будинку фабрики зброї, яка належала німцям (Fabrique Nationale), від кількох уже днів ждали на Людендорфа умундуровані німецькі вояки, колишні робітники в тій фабриці; одначе це оповідання занадто здається фантастичним, щоби признати його правдивим. Тож послухаймо, що розказує про свій чин сам Людендорф:

Малий відділ, увійшовши в місто, машерує темними вулицями (світла були погашені) в напрямі найближчого форту Шортрес.

„В хвилинах тих" — пише у своїх спогадах Людендорф — моя шкіра сотика не була варта".

Факт знаменний. Чужий відділ у місті не зацікавив нікого. Німці йдуть безупинно вперед, на одній із площ покидають гармату, самі біжать далі.

Здобуття форту.

Перед входом у форт Людендорф дає хвилину відпочинку своїм воякам. Числить їх, стверджує, що десять утекли.

— Позір!

У форті Шортрес є ґарнізон. Малий, але всеж вісімсот люда. Не потребують навіть боронитись. Одна сальва вистарчилаб, щоб відігнати німців. Щож, коли провідник форту на пів притомний після кількох непроспаних ночей. Адютант будить його:

— Німці, полковнику!

— Де німці?

— Прийшли з міста.

— Но, то лежимо...

Начальник форту скоро вдягається і — ще скоріше піддається. Віддає ворогові форт, перший з перстеня довкруги міста фортів віддає без бою сорок німецьким волокитам.

— Здається, що зайшла якась помилка — леnече збентежений, отямившись.

— Так, — дозволяє собі на замітку Людендорф. — Непотрібно відчинили ви браму.

Відділ зростає.

В форті Шортрес застав Людендорф двісті полонених німців. Зараз узброїв їх у бельгійські кріси, оставив на здобутому пості варту й сам рушив дальше в місто.

І знову дивні, неймовірні події. — Німці проходять серединою міста, здобувають головне його командування. Відтепер не буде лучности між поодинокими фортами. Людендорф висилає по місті свої стежі, що роззброюють стрічних вояків. Леодія здобута. Правда, поодинокі форти будуть іще по геройськи боронитися. Але щож із цього? Світ уже повідомлений телеграмами, що бельгійська твердиня здобута. — (Подав „Голос" з журналу „Меркурій Польскі").

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

АКРОН, О.

На інвалідів.

Союз Українок від. 9. в Акроні переслав через Обєднання зо своєї каси $5 на українських інвалідів.

Марія Набережна, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. Сокіл відбудуться в неділю, 10. квітня, в годині 1. пополудни. Проситься прийти на збори й вирівняти свої вкладки і за тікети з балю. Також не забудьте привести своїх знайомих як кандидатів в членй Тов. Сокіл. — Тимко Кальмук.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбудуться в неділю, 10. квітня, в годині 12. вполудне, в У. Н. Домі, на другім поверсі. Проситься членів прийти на ті збори бо є ріжні справи до полагодження, а довгуючих членів прийти й вирівняти свій довг, бо хто не вирівняє свого довгу, той не дістане дивіденди на свою грамоту. — Микола Задерецький, пр.; Стефан Морозович, секр.-кас.; Іван Жук, рек. секр.

ТОЛІДО, О. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 167, відбудуться в неділю, 10. квітня, в годині 2. пополудні, в галі, де звичайно. На цих зборах буде роздання дивіденди-чеків від У. Н. Союзу тому кожний член й члениця повинні явитися. Також є інші важні справи до вирішення. Пригадуємо довгуючим членам вирівняти свої залеглости, бо в противнім розі поступиться з ними згідно з ухвалою відділу й зо статутом. — Дмитро Медецький, предс.; Бартоломей Унисько, кас.; Іван Кульматицький, секр.

По фаховому.

Годинникар має наречену й умовився з нею на рандку. Наречена довго не приходить. Годинникар нетерпеливиться і каже до себе:

— Тяжко повірити! Щойно тиждень маю її, а вже так спізняється!...

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(125)

Побачивши, що це не переливки, Мувіро дав решті своїх вояків приказ ховатися за ґранітну скалу. З його вояків лишилося всього кілька. Та й ті полягли, заки дістались до ґранітної скали. Лишився тільки сам Мувіро і його слуга Баландо. Оба вони мали в руках револьвери. Відстрілюючись від кавуру, вони оба спиналися на скалу.

Там вони поховались між каміння і були бодай безпечні від смертельних кавурських спис. Вистрілюючи разураз з револьверів, вони за кожним разом клали котрогось з кавуру трупом. Кавуру спинилися. Вони обступили скалу, але боялися брати її приступом. Поволі заходило сонце і ставало темно. Кавуру почали повслі вертатись назад до оселі.

Користаючи з темноти, Мувіро і Баландо висмикнулися до лісу і там пропали в нетрах. Знайшовшися в безпечному місці, оба вояки посідали на пеньок дерева і заглибились у великий смуток. Їх товариші лягли трупами на побоєвищі. Пропало все. Не лиш багато вояків втратили життя, але вони втратили також справу з кавуру. Не пімстили крадіжу своїх дівчат.

Справа з Джейн також представлялася дуже сумно. Оґлі відкинув її першу пропозицію. Вона, щоправда, ще не втратила була зовсім надії „зачарувати" його, як це він говорив, але мала великі сумніви, чи з того вийде яканебудь користь. Можливо, що через те вона попаде в ще більшу небезпеку. Всетаки вона усміхалася і далі старалася закрутити голову дикунові.